

NCD-alliansens hørings svar til: Klimakur 2030

NCD-alliansen består av Diabetesforbundet, Kreftforeningen, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL), Nasjonalforeningen for folkehelsen og Rådet for psykisk helse. Vi representerer de største sykdomsgruppene som ligger innenfor definisjonen ikke-smittsomme sykdommer; **diabetes, kreft, psykiske lidelser, kroniske lungesykdommer og hjerte- og karsykdommer**. Vi jobber for en bred og inkluderende folkehelsepolitikk, og et helhetlig syn på helse der fysisk og psykisk helse henger sammen.

Det vises til Klima- og Miljødepartementets høring om Klimakur 2030.

Flere rapporter og utredninger har vist at mange tiltak som skal fremme miljø, har positiv effekt på folkehelsen, og omvendt. WHOs medlemsstater forpliktet seg allerede i 2008 til å tillegge sammenhengene mellom helse og miljø mer oppmerksomhet (WHO). NCD-alliansen er opptatt av de folkehelseeffekter som rapportens tiltak kan føre til og ønsker å fremme følgende tiltaksområder:

- Overgang fra rødt kjøtt til plantebasert kost og fisk
- Persontrafikk over på sykkel og gange ved bygging av flere gang- og sykkelstier
- Elektrifisering av kjøretøy

De ikke smittsomme sykdommene står for to av tre dødsfall og 87 prosent av sykdomsbyrden i Norge. Fem risikofaktorer er de største bidragsyterne til disse sykdommene: tobakk og skadelig alkoholbruk, usunt kosthold, for lite fysisk aktivitet samt luftforurensning. Alle disse fem risikofaktorene er på **topp ti** i Folkehelseinstituttets notat fra 2018 om de største folkehelseutfordringene i Norge.

Et grønnere kosthold kan forebygge sykdom

En stor del av sykdomsbyrden kan tilskrives et dårlig kosthold. Det gjelder kostholdet i seg selv, men også hvordan et dårlig kosthold fører til overvekt/fedme og andre risikofaktorer som høyt blodtrykk og kolesterol. Kostholdet alene kan forklare nærmere 7 000 dødsfall årlig.

Et grønnere kosthold, med mindre kjøtt og mer fisk og plantekost, kan både forebygge og være del i behandling av hjerte- og karsykdommer, diabetes II, overvekt og fedme, samt forebygge noen typer kreft. Folkehelsemeldingen 2019 fremhever et redusert kjøttforbruk: «*Eit plantebasert kosthold og auka inntak av fisk, men mindre innslag av kjøtt, vil bidra til å nå både helsepolitiske og klimapolitiske mål.*»

Dette støttes av mange norske og internasjonale rapporter, retningslinjer og handlingsplaner som alle oppfordrer til grønnere kosthold.

Rapporten Samfunnskostnader ved sykdom og ulykker 2013 (Helsedirektoratet, 2016b) viser til at dersom den norske befolkningen følger de norske kostrådene kan to ekstra gode leveår i et livsløp vinnes og de potensielle samfunnsgevinstene bli 154 mrd. kr per år. Dette inkluderer reduserte helsetjenestekostnader på anslagsvis 12 mrd. per år.

Økt aktivitet gir helsegevinster

Kun en av tre voksne tilfredsstiller Helsedirektoratets minimumsanbefalinger for fysisk aktivitet. Dersom aktivitetsnivået økes er det helsegevinster å hente. De mest populære aktivitetene blant voksne er gåing og turgåing. Flere rapporter og utredninger har konkludert med at det vil være

kostnadseffektivt å satse på tilrettelegging for sykkel og gange. Tiltak som gjør det lettere og trygt å komme frem med sykkel, gang eller kollektivt vil også minske luftforurensningen.

God luftkvalitet er viktig for å bevare god helse. Luftforurensning er det miljøproblemet som har størst betydning for menneskers helse. Det europeiske miljøbyrådet (EEA) har beregnet at cirka 1300 for tidlige dødsfall var knyttet til eksponering av svevestøv i Norge i 2016. Tiltak som forbedrer luftkvaliteten vil ha stor betydning for folkehelsen.

Vi mener at **fordelingsvirkninger** i beregningen av de ulike tiltakene er et viktig og nødvendig oppfølgingspunkt til Klimakur 2030. Vi må kjenne til hvordan tiltakene treffer de ulike gruppene i samfunnet, og hvem som blir taperne og vinnerne. Vi mener at fordelingseffekter av helse og livskvalitet må vurderes i alle tiltak, sett i lys av sosiale ulikheter i helse. Tiltak som gjøres utenfor helsesektoren med andre formål enn helse har også innvirkning på helse og dens fordeling på lang sikt.

Avslutningsvis vil vi understreke at flere miljøtiltak vil ha positive effekter på folkehelsen, noe som bør tas med i vurderingen når tiltak for å redusere klimagassene skal iverksettes. Vi støtter en mer offensiv klimapolitikk, som anerkjenner den udiskutable sammenhengen mellom klima og helse.

Ingrid Stenstadvold Ross

Generalsekretær

Mina Gerhardsen

Generalsekretær

Bjørnar Allgot

Generalsekretær

Frode Jahren

Generalsekretær

Tove Gundersen

Generalsekretær

Kilder:

Helsedirektoratet. Samfunnsgevinster av å følge Helsedirektoratets kostråd, 2016, tabell 3.1 side 27 <https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/samfunnsgevinster-av-a-folge-helsedirektoratets-kostrad>
Folkehelseinstituttet. Sykdomsbyrde i Norge 2016, 2018 (side 28) <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/sykdomsbyrden-i-norge-i-2016.pdf>

Bærekraftig kosthold – vurdering av de norske kostrådene i et bærekraftperspektiv <https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/berekraftig-kosthold-vurdering-av-de-norske-kostradene-i-et-berekraftperspektiv>

Handlingsplan for bedre kosthold 2017 – 2021, side 13 og 9 https://www.regjeringen.no/contentassets/fab53cd681b247bfa8c03a3767c75e66/handlingsplan_kosthold_2017-2021.pdf

Nasjonal faglig retningslinje for forebygging av hjerte- og karsykdom <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/forebygging-av-hjerte-og-karsykdom>

Folkehelsemeldingen 2019. Meld. St. 19 (2018–2019) Folkehelsemeldinga — Gode liv i eit trygt samfunn <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/>

Ti store folkehelseutfordringer i Norge. Hva sier analyse av sykdomsbyrde? FHI, 2018 <https://www.fhi.no/publ/2019/ti-store-folkehelseutfordringer-i-norge.-hva-sier-analyse-av-sykdomsbyrde/>

WHO. Protecting health from climate change: global research priorities. 2009

Grenseverdier for svevestøv: Forslag til reviderte grenseverdier for PM10 og PM2,5. Miljødirektoratet, 2020, s. 14. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1669/m1669.pdf>